

Sancti Gregorii Papæ Primi Cognomento Magni Opera

In Tres Tomos Distributa. Ex quamplurimis MSS. Codicibus emendata ;
Additæ Sunt Quædam Notæ in Dialogos & Epistolas ejusdem S. Gregorii

Gregor <I., Papst>

Lutetia Parisiorum, 1675

Homilia IX. Habita ad populum in basilica sancti Silvestri Episcopi, in die
natalis ejus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74915)

voci Angelorum chori concinunt, & congaudentes clamant: [*Gloria in excelsis Deo, & in terra pax hominibus bona voluntatis.*] Prius quippe quam Redemptor noster nasceretur per carnem, discordiam cum Angelis habuimus, à quorum claritate atque munditia per primæ culpæ meritum, per quotidiana delicta longè distabamus. Quia enim peccando extranei eramus à Deo, extraneos nos à suo confortio deputabant Angeli cives Dei. Sed quia nos cognovimus Regem nostrum, recognoverunt nos Angeli cives suos. Quia enim cæli Rex terram nostræ carnis assumpit, infirmitatem nostram illa jam angelica celsitudo non despicit. Ad pacem nostram Angeli redeunt, intentionem prioris discordiæ postponunt: & quos prius infirmos abjectosque despexerant, jam locios venerantur. Hinc est enim quòd Loth & Josue Angelos adorant, nec tamen adorare prohibentur: Joannes verò in Apocalypsi sua adorare Angelum voluit, sed tamen idem hunc Angelum ne se debeat adorare compescuit, dicens: *Vide ne feceris, servus enim tuus sum & fratrum tuorum.* Quid est quòd ante Redemptoris adventum Angeli ab hominibus adorantur, & tacent, postmodum verò adorari refugiant: nisi quòd naturam nostram, quàm prius despexerant, postquam hanc super se assumpta conspiciunt, prostratam sibi videre pertimescunt? Nec jam sub se velut infirmam contemnere ausi sunt, quam super se videlicet in cæli Rege venerantur. Nec habere indignantur hominem socium, qui super se adorant hominem Deum. Curremus ergo, fratres charissimi, ne qua nos immunditia polluat, qui in æterna præsentia & Dei cives, & Angelis ejus æquales sumus. Vindicemus moribus dignitatem nostram, nulla nos luxuria inquinet, nulla nos turpis cogitatio accuset, non malitia mentem mordeat, non invidia rubigo consumat, non elatio inflet, non ambitio per terrena oblectamenta dilaniet, non ira inflammet. Dij etenim vocati sunt homines. Defende ergo tibi ò homo contra vitia honorem Dei, quia propter te factus est Deus homo: qui vivit & regnat in sæcula sæculorum, Amen.

Cap. 25. a Lectio sancti Evangelij secundum Matthæum.

IN illo tempore: Dixit Iesus discipulis suis parabolam hanc: Homo quidam peregre proficiscens, vocavit servos suos, & tradidit illis bona sua. Et uni dedit quinque tanta, alij autem duo, alij verò unum: unicuique secundum propriam virtutem, & profectus est statim. Abiit autem qui quinque talenta acceperat, & operatus est in eis, & lucratus est alia quinque. Similiter & qui duo acceperat, lucratus est alia duo. Qui autem unum acceperat, abiens fodit in terram, & abscondit pecuniam domini sui. Post multum verò temporis venit dominus servorum illorum, & posuit rationem cum eis. Et accedens qui quinque talenta acceperat, obtulit alia quinque talenta, dicens: Domine, quinque talenta tradidisti mihi, ecce alia quinque superlucratus sum. Ait illi dominus ejus: Euge serve bone & fidelis, quia super pauca fuisti fidelis, super multa te constituam: intra in gaudium domini tui. Accersit autem & qui duo talenta acceperat, & ait: Domine, duo talenta tradidisti mihi: ecce alia duo superlucratus sum. Ait illi dominus ejus: Euge serve bone & fidelis, quia

A super pauca fuisti fidelis, super multa te constituam: intra in gaudium domini tui. Accedens autem & qui unum talentum acceperat, ait: Domine, scio quia homo durus es, metis ubi non seminasti, & congregas ubi non sparsisti, & timens abij & abscondi talentum tuum in terra: ecce habes quod tuum est. Respondens autem dominus ejus, dixit ei: Serve male & piger, sciebas quia meto ubi non semino, & congrego ubi non sparsi: oportuit ergo te dare pecuniam meam nummulariis, & ego veniens recepissem utique quod meum est, cum usura. Tollite itaque ab eo talentum, & date ei qui habet decem talenta. Omni enim habenti dabitur, & abundabit: ei autem qui non habet, & quod videtur habere, auferetur ab eo. Et inutilem servum eicite in tenebras exteriores: illic erit fletus, & stridor dentium.

HOMILIA IX.

Habita ad populum in basilica sancti * Sil. * al. Felicia vestri Episcopi, in die natalis ejus.

Lectio sancti Evangelij, fratres charissimi, sollicitè considerate nos admonet, ne nos, qui plus ceteris in hoc mundo accepisse aliquid cernimur ab auctore mundi, gravius inde judicemur. Cum enim augentur dona, rationes etiam crescant donorum. Tandem ergo esse humilior, atque ad serviendum promptior quisque debet ex munere, quanto se obligatiorem esse conspiciat in reddenda ratione. Ecce homo qui peregre proficiscitur, servos suos vocat, eisque ad negotium talenta partitur. Post multum verò temporis positurus rationem revertitur: bene operantes pro apportato lucro remunerat, servum verò à bono opere torpentem damnat. Quis itaque iste homo est qui peregre proficiscitur, nisi Redemptor noster, qui in ea carne quam assumpserat, abiit in cælum? Carnis enim locus proprius terra est, quæ quasi ad peregrina ducitur, dum per Redemptorem nostrum in cælo collocatur. Sed homo iste peregre proficiscens servis suis bona sua tradidit, quia fidelibus suis spiritalia dona concessit. Et uni quidem quinque talenta, alij duo, alij verò commisit unum. Quinque etenim sunt corporis sensus: videlicet visus, auditus, gustus, odoratus, & tactus. Quinque ergo talentis, donum quinque sensuum, id est, exteriorum scientia exprimitur. Duobus verò, intellectus & operatio designatur. Unius autem talenti nomine, intellectus tantummodo designatur. Sed is qui quinque talenta acceperat, alia quinque lucratus est: quia sunt nonnulli, qui etiam interna ac mystica penetrare nesciunt, pro intentione tamen supernæ patriæ docent recta quos possunt, de ipsis exterioribus quæ acceperunt, * [duplum talentum portant.] dumque se à carnis petulantia, & à terrenarum rerum ambitu, atque à visibilibus voluptate custodiunt, ab his etiam alios admonendo compescunt. Et sunt nonnulli, qui quasi duobus talentis ditati, intellectum atque operationem percipiunt, subtilia de internis intelligunt, mira in exterioribus operantur: cumque & intelligendo & operando aliis prædicant, quasi duplicatum de negotio lucrum reportant. Bene autem alia quinque, vel alia duo in lucrum venisse referuntur: quia dum utriusque sexui prædicatio impenditur, quasi accepta talenta geminantur. Sed is qui unum talentum acceperat, abiens fodit in terram, & abscondit pecuniam domini

defunt
hæc in pluribus MSS. & impr.

lui. Talentum in terra abscondere, est acceptum A ingenium terrenis actibus implicare, lucrum spirituale non querere, cor à terrenis cogitationibus nunquam levare. Sunt namque nonnulli qui donum intelligentiæ perceperunt: sed tamen sola quæ carnis sunt sapiunt. De quibus per Prophetam dicitur: *Sapientes sunt ut faciant mala, bene autem facere nescierunt.* Sed dominus qui talenta contulit, rationem posturus redit: quia is qui nunc piè spiritualia dona tribuit, districtè in iudicio merita exquirat: quid quisque accepit, considerat, & quod lucrum de acceptis reportet, pensat. Servus qui geminata talenta retulit, à domino laudatur, atque ad æternam remunerationem intromittitur, cum ei voce dominica dicitur: *[Euge serve bone & fidelis, quia super pauca fuisti fidelis, super multa te constituiam: intra in gaudium domini tui.]* Pauca quippe bona sunt omnia præsentis vitæ, quamlibet multa esse videantur, comparatione retributionis æternæ. Sed tunc fidelis servus super multa constituitur, quando devicta omni corruptionis molestia, de æternis gaudiis in illa cælesti sede gloriatur. Tunc ad domini sui gaudium perfectè intromittitur, quando in æterna illa patria assumptus, atque Angelorum cœtibus admixtus, sic interius gaudet de munere, ut non sit jam quod exterius doleat de corruptione. Servus autem qui operari de talento nolit, ad dominum cum verbis excusationis redit, dicens: *[Domine, scio quia homo durus es, metis ubi non seminasti, & congregas ubi non sparsisti, & timens abij & abscondi talentum tuum in terra: ecce habes quod tuum est.]* Notandum, quòd inutilis servus durum dominum vocat, cui tamen ad lucrum deservire dissimulat, & timuisse se dicit in lucrum talentum expendere, qui hoc solum timere debuerat, ne hoc sine lucro ad dominum reportaret. Sunt enim plerique intra sanctam Ecclesiam, quorum iste servus imaginem tenet, qui melioris vitæ vias aggredi metuunt, & tamen jacere in sui torporis ignavia non pertimescunt: cumque se peccatores considerant, sanctitatis vias arripere trepidant, & remanere in suis iniquitatibus non formidant. Quorum bene Petrus adhuc in infirmitate positus speciem tenet, quum viso miraculo piscium dixit: *Exi à me Domine, quia homo peccator sum.* Immo si te peccatorem consideras, oportet ut à te Dominum non repellas. Sed qui idcirco melioris habitus vias, & rectioris vitæ apprehendere arcem nolunt, quia infirmos se esse conspiciunt, quasi & peccatores se sentunt, & Dominum repellunt, cumque in quo sanctificari debuerant, fugiunt: & velut in perturbatione consilium non habent, dum moriuntur, & vitam timent. Unde & huic servo protinus respondetur: *[Serve male & piger, sciebas quia meto ubi non semino, & congrego ubi non sparsi: oportuit ergo te dare pecuniam meam nummulariis, & ego veniens recepissem utique quod meum est, cum usura.]* Ex verbis suis servus constringitur, cum dominus dicit: *[Meto ubi non semino, & congrego ubi non sparsi.]* Ac si aperte dicat: Si juxta tuam sententiam & illud exquiro quod non dedi, quantum magis à te exigo quod ad erogandum dedi? Pecuniam verò dare nummulariis, est eis scientiam prædicationis impendere, qui hanc valeant & dictis & operibus exercere. Sed sicut nostrum periculum aspiciatis, si dominicam pecuniam teneamus; ita vestrum, fratres charissimi, sollicitè pensate, quia à vobis cum usura exigitur quod auditis. In usura quippe pecunia etiam non data recipitur. Cum enim hoc redditur quod acceptum fuerat, illud etiam superimpenditur quod acceptum non est. Pensate ergo, fratres charissimi, quia de accepta hac verbi pecunia usuras solvetis, & curate ut ex eo quod auditis, etiam alia studeatis intelligere quæ non auditis; quatenus

alia ex aliis colligentes, etiam illa discatis ex vobismetipsis agere, quæ necdum ex prædicatoris ore didicistis. Pigrum verò servum qua sententia feriat, audiamus: *[Tollite ab eo talentum, & date ei qui habet decem talenta.]* Opportunum valde videbatur, ut cum à malo servo unum talentum tollitur, ei potius qui duo, quam qui quinque talenta acceperat, daretur. Illi enim magis dari debuit, qui minus, quam qui plus habuit. Sed, sicut superius diximus, per quinque talenta, quinque videlicet sensus, id est, exteriorum scientia designatur: per duo autem, intellectus & operatio exprimitur. Plus ergo habuit qui duo, quam qui quinque talenta acceperat: quia qui per quinque talenta, exteriorum administrationem meruit, ab intellectu interiorum adhuc vacuus fuit. Unum ergo talentum, quod intellectum significare diximus, illi dari debuit qui bene exteriora acceperat, ministravit. Quod quotidie in sancta Ecclesia cernimus: quia plerique dum bene ministrant exteriora quæ accipiunt, per adjunctam gratiam ad intellectum quoque mysticum perducuntur: ut etiam de interna intelligentia polleant, qui exteriora fideliter ministrant. Generalis etiam mox sententia subditur, qua dicitur: *[Omni enim habenti dabitur, & abundabit: ei autem qui non habet, & quod videtur habere, auferetur ab eo.]* Habenti namque dabitur, & abundabit; quia quisquis charitatem habet, etiam dona alia percipit. Quisquis charitatem non habet, etiam dona quæ percepisse videbatur, amittit. Unde necesse est, fratres mei, ut per omne quod agitis, erga charitatis custodiam vigiletis. Charitas autem vera est, amicum diligere in Deo, & inimicum diligere propter Deum. Quam quisquis non habet, omne bonum amittit quod habet, talento quod acceperat privatur, & juxta Dominicam sententiam, in exteriores tenebras mittitur. Per penam quippe in exteriores tenebras cadit, qui per culpam suam sponte in interiores tenebras cecidit: & illic coactus patitur tenebras ultionis, qui hinc libenter sustinuit tenebras voluptatis. Sciendum verò est, quòd nullus piger ab hac talenti acceptione securus est. Nullus namque est qui veraciter dicat: Talentum minimè accepi, non est unde rationes ponere cogar. Talenti enim nomine, cuiuslibet pauperi etiam hoc ipsum reputabitur, quod vel minimum accepit. Alius namque accepit intelligentiam, prædicationis ministerium debet ex talento. Alius terrenam substantiam accepit, erogationem talenti debet ex rebus. Alius nec internorum intelligentiam, nec rerum affluentiam accepit, sed tamen didicit artem qua pascitur, ipsa ars ei in talenti acceptionem reputatur. Alius nihil horum assecutus est, sed tamen fortasse familiaritatis locum apud divitem meruit, talentum profectò familiaritatis accepit. Si ergo nihil ei pro indigentibus loquitur, pro talenti retentione damnatur. Habens ergo intellectum, curet omnino ne taceat: habens rerum affluentiam, vigilet ne à misericordiæ largitate torpescat: habens artem qua regitur, magnopere studeat ut usum atque utilitatem illius cum proximo partiat: habens loquendi locum apud divitem, damnationem pro retento talento timeat, si cum valet, non apud eum pro pauperibus intercedit. Tantum quippe ab unoquoque nostrum venturus iudex exiget, quantum dedit. Ut ergo de talenti sui rationibus, redeunte Domino, quisque securus sit, cum tremore penset quotidie quid accepit. Ecce namque jam juxta est ut ille qui peregrè profectus est, redeat. Quasi quippe peregrè abiit, qui scilicet de hac terra in qua natus est, longè discessit; sed profectò revertitur, ut de talentis rationes ponat: quia si à bona actione torpescimus, de ipsis donis quæ contulit, nos districtius iudicat. Consideremus ergo quæ accepimus, atque in eorum erogatione vigilemus. Nulla nos à spiritali opere

terrena cura impediatur, ne si in terra talentum absconditur, talenti dominus ad iracundiam provocetur. Piger etenim servus, cum jam culpas iudex examinat, talentum de terra levat: quia sunt plerique qui tunc se à terrenis desideriis vel operibus subtrahunt, quando jam per animadversionem iudicis ad aeternum supplicium trahuntur. Ante ergo de talenti nostri ponenda ratione vigilemus, ut cum jam iudex ad feriendum imminet, lucrum nos quod fecimus, excuset. Quod præstet nobis Deus, qui vivit, &c.

Lectio sancti Evangelij secundum
Matthæum.

Cap. 2.

Cum natus esset Iesus in Bethleem Iudæ, in diebus Herodis regis: ecce Magi ab Oriente venerunt Hierosolimam, dicentes: Vbi est qui natus est rex Iudæorum? Vidimus enim stellam ejus in Oriente, & venimus adorare eum. Audiens autem Herodes rex turbatus est, & omnis Hierosolyma cum illo. Et congregans omnes principes sacerdotum, & scribas populi, sciscitabatur ab eis, ubi Christus nasceretur. At illi dixerunt ei: In Bethleem Iudæ. Sic enim scriptum est per Prophetam: Et tu Bethleem terra Iudæ, nequaquam minima es in principibus Iudæ: ex te enim exiit dux, qui regat populum meum Israel. Tunc Herodes clam vocatis Magis, diligenter didicit ab eis tempus stelle, que apparuit eis. Et mittens illos in Bethleem, dixit: Ite & interrogate diligenter de puero, & cum inveneritis, renunciate mihi: ut & ego veniens, adorem eum. Qui cum audissent regem, abierunt. Et ecce stella, quam viderant in Oriente, antecedebat eos, usque dum veniens staret supra ubi erat puer. Videntes autem stellam, gavisissimi sunt gaudio magno valde. Et intrantes domum, invenerunt puerum cum Maria matre ejus: & procidentibus, adoraverunt eum. Et apertis thesauris suis, obtulerunt ei munera, aurum, thus, & myrrham. Et responso accepto in somnis, ne redirent ad Herodem, per aliam viam reversi sunt in regionem suam.

HOMILIA X.

Habita ad populum in basilica sancti
Petri Apostoli, in die Epiphaniæ.

Sicut in lectione Evangelica, fratres charissimi, audistis, cæli Regenato, rex terræ turbatus est: quia nimirum terrena altitudo confunditur, cum celsitudo cælestis aperitur. Sed quaerendum nobis est, quidnam sit quod Redemptore nato, pastore in Judæa Angelus apparuit, atque ad adorandum hunc ab Oriente Magos non Angelus, sed stella perduxit? Quia videlicet Judæis tanquam ratione utentibus, rationale animal, id est Angelus, prædicare debuit: Gentiles verò quia uti ratione nesciebant, ad cognoscendum Dominum non per vocem, sed per signa perducuntur. Unde etiam

A per Paulum dicitur: *Prophetia fidelibus data sunt, non infidelibus: signa autem infidelibus, non fidelibus: quia & illis prophetiæ tanquam infidelibus, non infidelibus: & istis signa tanquam infidelibus, non fidelibus data sunt.* Et notandum, quod Redemptorem nostrum, cum jam perfecta esset ætatis, eisdem Gentilibus Apostoli prædicant, eumque parvulum, & necdum per humani corporis officium loquentem, stella Gentilibus denunciatur: quia nimirum rationis ordo postebat, ut & loquentem jam Dominum loquentes nobis prædicatores innotescerent, & necdum loquentem elementa prædicarent. Sed in omnibus signis, quæ vel nascente Domino, vel moriente monstrata sunt, considerandum nobis est, quanta fuerit in quorundam Judæorum corde duritia, qui hunc nec per prophetiæ donum, nec per miracula agnoverunt. Omnia quippe elementa auctorem suum venisse testata sunt. Ut enim de eis quiddam usu humano loquar: Deum hunc cæli esse cognoverunt, quia protinus stellam miserunt. Mare cognovit, quia sub plantis ejus se calcabile præbuit. Terra cognovit, quia eo moriente contremuit. Sol cognovit, quia lucis suæ radios abscondit. Saxa & parietes cognoverunt, quia tempore mortis ejus scissa sunt. Infernus agnovit, quia hos quos tenebat mortuos, reddidit. Et tamen hunc, quem Dominum omnia insensibilia elementa senserunt, adhuc infidelium Judæorum corda Deum esse minime cognoscunt, & duriora saxis, scindi ad poenitentiam nolunt: eumque confiteri abnegant, quem elementa, ut diximus, aut signis, aut scissionibus Deum clamabant. Qui etiam ad damnationis suæ cumulum, eum quem natum despiciunt, nasciturum longè antè præciverunt. Et non solum quia nasceretur, noverant, sed etiam ubi nasceretur. Nam ab Herode requisiti, locum nativitatis ejus exprimunt, quem scripturæ auctoritate didicerunt. Et testimonium proferunt, quod Bethleem honorari nativitate novi ducis ostenditur: ut ipsa eorum scientia & illis fieret ad testimonium damnationis, & nobis ad adiutorium credulitatis. Quos profecto bene Isaac, cum Jacob filium suum benediceret, designavit: qui & caligans oculis & prophetans, in presenti filium non vidit, cui tamen multa in posterum prævidit: quia nimirum Judaicus populus prophetiæ spiritu plenus & cæcus, eum de quo multa in futurum prædixit, in presenti positum non agnovit. Sed nativitate Regis nostri cognita, Herodes ad callida argumenta convertitur, ne terreno regno privaretur. Renunciari sibi ubi puer inveniretur, postulat: adorare eum velle se simulat, ut hunc si invenire possit, extinguat. Sed quanta est humana malitia contra consilium divinitatis? Scriptum quippe est: *Non est sapientia, non est prudentia, non est consilium contra Dominum.* Nam ea quæ apparuit stella, Magos perducit: natum Regem reperiunt, munera deferunt, & ne redire ad Herodem debeant, in somnis admonentur: sicque fit, ut Jesum, quem quaerit Herodes, invenire non possit. Cujus persona qui alij quam hypocritæ designantur, qui dum fictè quaerunt, invenire Dominum nunquam merentur? Sed inter hæc sciendum, quod Præcilianiste hæretici nasci unumquemque hominem sub constitutionibus stellarum putant: & hoc in adiutorium sui erroris assumunt, quod nova stella exiit, cum Dominus in carne apparuit: cujus fuisse fatum eandem quæ apparuit stellam, putant. Sed si Evangelij verba pensamus, quibus de eadem stella dicitur: [*Vtique dum veniens staret supra ubi erat puer;*] dum non puer ad stellam, sed stella ad puerum cucurrit, si dici liceat, non stella fatum pueri, sed fatum stellæ is qui apparuit, puer fuit. Sed à fidelium cordibus absit, ut aliquid esse fatum dicant. Vitam quippe hominum solus hic conditor qui creavit, administrat. Neque